

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1 Superhelden en het wezen van de mens

1 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een weergave van Clarks opvatting van de uitgebreide geest met het voorbeeld van Otto dat een notitieboekje hetzelfde functioneert als het geheugen bij het vormen van overtuigingen / bij het denken 1
- een argumentatie of Starks denken is uitgebreid naar Jarvis waardoor Jarvis deel is geworden van het denken van Stark 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Otto met Alzheimer schrijft in zijn notitieboekje op wat het adres van het museum is. Dit notitieboekje raadpleegt hij op dezelfde manier als mensen zonder alzheimer hun geheugen raadplegen. Zowel Otto als mensen zonder alzheimer hebben op basis van dat notitieboekje of hun geheugen dezelfde overtuiging over waar het museum zich bevindt. Bij Otto zit zijn overtuiging niet in zijn hoofd en is zijn denken of geest dus uitgebreid naar buiten zijn lichaam. 1
- Ik denk niet dat Starks denken is uitgebreid. Hij denkt met zijn hersenen en die AI in zijn pak geeft hem informatie. Die informatie van Jarvis is niet Starks denken, maar functioneert als een hulpmiddel. Informatie die zich buiten jou bevindt, en die je niet eerst zelf daar buiten jou hebt opgeschreven zoals bij een notitieboekje, is wat mij betreft geen onderdeel van jouw denken. 1

of

- Ik denk dat Starks denken is uitgebreid zoals Clark bedoelt. Jarvis functioneert als een geavanceerd notitieboekje zoals bij Otto, het is een cognitieve extensie. Stark denkt niet alleen met zijn eigen hersenen, maar ook met Jarvis. Starks overtuigingen in een gevecht bevinden zich dus ook buiten zijn eigen lichaam. 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

2 maximumscore 4

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een weergave van Clarks beschrijving van het wezen van de mens: *natural born cyborgs* / mensen zijn van nature kunstmatig / een mens-technologiehybride 1
- een uitleg dat het Iron Man-pak met Jarvis een dynamisch apparaat is: Jarvis leert om zich aan te passen aan de informatie die Tony Stark nodig heeft 1
- een argument voor Clarks opvatting dat de omgang met een dynamisch apparaat het wezen van de mens niet verandert, met het voorbeeld van Tony Stark/Iron Man 1
- een argument tegen Clarks opvatting dat de omgang met een dynamisch apparaat het wezen van de mens niet verandert, met het voorbeeld van Tony Stark/Iron Man 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Clark gebruikt de term *natural born cyborgs* als een antropologische beschrijving van het wezen van de mens: wij zijn van nature kunstmatige of technologische wezens, deels vlees en bloed, deels technologie. 1
- Het Iron Man-pak met Jarvis is een dynamisch apparaat. Jarvis geeft Stark uit zichzelf de informatie die hij nodig heeft in een gevecht. Jarvis leert zich dus aan te passen aan Stark, waardoor Stark en Jarvis in het Iron Man-pak een cognitieve symbiose vormen. 1
- Tony Stark versmelt als het ware met het dynamische apparaat van zijn Iron Man-pak met Jarvis. Jarvis past zich aan Stark aan, waardoor er een nog geavanceerdere mens-technologiehybride ontstaat. Daarmee verandert Starks wezen niet, zoals bij geen enkel mens zijn wezen verandert door met techniek om te gaan. De mens is namelijk van nature kunstmatig. Die versmelting met Jarvis is juist mogelijk omdat hij als mens van nature kunstmatig is en mensen techniek makkelijk kunnen inlijven. 1
- Maar je kan ook zeggen dat de bestaanservaring van Iron Man met Jarvis anders is dan die van Tony Stark. Als je voortdurend in contact staat met informatie over je vijanden, je situatie en de conditie van je vliegende pak en de wapens die daarin zitten, gedraag je je kennelijk als een superheld. Maar zodra je dat pak uitdoet, ben je niet meer die snelle superheld en mis je zowel de mogelijkheden van het pak als de onmiddellijke informatie van de AI. Door de omgang met een dynamisch apparaat dat zich aan jou kan aanpassen, wordt jouw bestaanservaring anders. Ik denk dat dat niet alleen voor Tony Stark en zijn pak met Jarvis geldt, maar voor alle techniek. Door allerlei informatietechniek, zoals ook ChatGPT, ga je als mens anders nadenken en anders met je omgeving om. Daardoor verandert ook je bestaanservaring. Het wezen van de mens, in de betekenis van bestaanservaring, verandert dus door de omgang met techniek. 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

3 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een weergave van wat het eerstepersoonsperspectief op de vraag naar de mens inhoudt: hoe jij je bestaan ervaart 1
- een weergave van wat het derdepersoonsperspectief op de vraag naar de mens inhoudt: een beschrijving van buitenaf van een set essentiële eigenschappen 1
- een uitleg van de worsteling met zichzelf van Iron Man/Tony Stark, met het eerstepersoonsperspectief en het derdepersoonsperspectief: Iron Man/Tony Stark ervaart verlangens/neigingen die tegengesteld zijn aan de essentiële eigenschap van superhelden om de wereld te redden 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Het eerstepersoonsperspectief gaat over de kwalitatieve ervaring hoe jij je bestaan ervaart. 1
- Het derdepersoonsperspectief is een objectieve beschrijving van de mens van buitenaf, bijvoorbeeld door essentiële kenmerken te beschrijven. 1
- Iron Mans/Tony Starks eerstepersoonsperspectief is de manier waarop hij zijn bestaan ervaart. Dat is bijvoorbeeld dat hij merkt dat hij geen zin heeft om te doen wat anderen willen, maar dat er ook iets knaagt als hij zich daarom terugtrekt om technische foefjes uit te vinden. Dat is in conflict met het derdepersoonsperspectief dat de essentie van superhelden nu eenmaal is dat ze de wereld redden. 1

4 maximumscore 1

Een goed antwoord bevat een uitleg van Iron Mans/Tony Starks worsteling met zichzelf, met Plessners wet van de utopische standplaats: Tony Stark/Iron Man kan als mens/superheld boven zichzelf uitstijgen, maar ervaart als concreet individu/superheld altijd begrenzing / ontworteling.

voorbeeld van een goed antwoord:

Plessners wet van de utopische standplaats houdt in dat de mens geen vaste basis heeft, maar hier wel naar op zoek is. Voor Tony Stark zijn er geen grenzen aan wat hij kan zijn als superheld Iron Man, die de wereld redt met een geavanceerd pak. Tegelijkertijd bestaat hij als concreet individu in het hier en nu, met wensen, gedrag, eigenschappen en opvattingen, zoals opvattingen over hoe de wereld wel en niet kan worden gered en is hij dus ook begrensd.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

5 maximumscore 1

Een goed antwoord bevat een uitleg van Barads opvatting dat mensen een verstrengeling zijn van materiaal en betekenis met het voorbeeld van Morbius: de verschillende elementen (Morbius als onderzoeker, zijn ziekte, de wens om te genezen, het lab/het medicijn, de vampiervleermuizen) ontstaan als fenomeen in de praktijk van het onderzoek.

voorbeeld van een goed antwoord:

Morbius als onderzoeker, zijn lab, het medicijn dat hij ontwikkelt en de vampiervleermuizen die hij gebruikt voor het medicijn, bestaan volgens Barad niet van tevoren al onafhankelijk van elkaar als losse elementen. Deze elementen ontstaan pas in het onderzoek waarin grensbepalingen optreden tussen dingen, onderzoekers, apparaten en concepten. Deze elementen en grenzen bestaan niet als onveranderlijk materiaal in de wereld en ook niet alleen als betekenis in ons hoofd. Materiaal en betekenis zijn verstrengeld, en mensen, ook Morbius, zijn deze verstrengeling van materiaal en betekenis.

6 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat Morbius zijn handelwijze om niet aan zijn neiging toe te geven, kan verantwoorden vanuit de deugdethiek, omdat hij handelt vanuit een deugd/karakterhouding als midden tussen twee extremen / hij als gemeenschapswezen de deugd als uitgangspunt neemt 1
- een uitleg dat Morbius zijn handelwijze om niet aan zijn neiging toe te geven, kan verantwoorden vanuit de plichtethiek, omdat hij handelt volgens een regel waarvan je redelijkerwijs kunt willen dat het een algemene wet is / hij anderen niet louter als middel maar ook altijd als doel op zichzelf beschouwt / hij van principes/plicht uitgaat ongeacht tot welk resultaat dit leidt 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- In de deugdethiek volg je de deugd als midden tussen twee extremen. Morbius' karakter blijft deugdzaam, omdat hij uitgaat van zelfbeheersing. Onbeheerstheid is het ene extreem. Het zou vanuit die extreme houding zijn als hij toe zou geven aan zijn neiging om mensen aan te vallen. De houding van zelfverloochening is het andere extreem. Dan zou Morbius zijn neiging volledig negeren. 1
- In de plichtethiek handel je volgens een principe waarvan je kunt willen dat het een algemene regel wordt. Je kunt nooit redelijkerwijs willen dat elkaar vermoorden om aan eten te komen een algemene regel wordt. Je zou dan een ander als middel gebruiken en niet als doel op zich zien. Dat Morbius zijn moordneiging onderdrukt, kan hij dus verantwoorden vanuit de plichtethiek. 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

7 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat Morbius een voorbeeld is van De Muls alienscenario/transhumanisme: Morbius is een biochemische transformatie van de menselijke levensvorm 1
- een uitleg dat Iron Man een voorbeeld is van De Muls zwermgeestscenario/extrahumanisme: Iron Man is een neurotechnologische verbetering van de menselijke cognitie 1
- een argumentatie welk van beide scenario's een verbetering van de mens is, met een afweging van de twee scenario's met de bijbehorende superhelden 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Morbius is een voorbeeld van De Muls alienscenario. Het gaat om een biotechnologische aanpassing van zijn DNA. Daarmee is de 'gewone' menselijke levensvorm getransformeerd. 1
- Iron Man is een voorbeeld van De Muls zwermgeestscenario. De geïntegreerde neurotechnologie in het pak kun je opvatten als een vorm van mensverbetering door technologische supplementen. Iron Man is een supermens in dat pak. 1
- Ik denk dat het zwermgeestscenario eerder een verbetering is van de mens dan het alienscenario. Met geavanceerde neurotechnologische aanpassingen kan de mens zijn eigen capaciteiten vollediger gebruiken en verbeteren of tekortkomingen herstellen. Iron Man met Jarvis breidt zijn aanvalstechnieken en vechtcapaciteiten uit, maar ook zijn denken. In meer dagelijkse toepassingen van het gewone leven kan neurotechnologie – bijvoorbeeld een chip in de hersenen – bepaalde cognitieve functies herstellen (als deze door ziekte zijn aangetast) of het denken van de mens uitbreiden waardoor mensen allerlei problemen waar de wereld voor staat (vervuiling) beter kunnen oplossen. Omdat het daarbij om externe techniek blijft gaan, en het geen verandering is van menselijk organisch materiaal zoals in het alienscenario, blijft de mens volgens mij dicht bij zijn eigen aard en zijn de risico's van het scenario beter te controleren of aan te passen. Een neuronetwerk dat verbonden is met onze hersenen haal je makkelijker weg, als blijkt dat de uitwerking ervan moreel verwerpelijk gedrag oplevert, dan een DNA-aanpassing zoals die van Morbius met zijn bloedzuigneiging. De risico's op juist een verslechtering van de mens, bijvoorbeeld vanwege onmenselijk gedrag, is in het alienscenario veel groter. 1

of

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

- Ik vind het alienscenario van Morbius eerder een verbetering van de mens dan het zwermgeestscenario. Zo'n Morbius is natuurlijk een nachtmerrieachtige versie van dat alienscenario, maar ik denk dat biotechnologische aanpassingen van bijvoorbeeld embryo's om bepaalde levensbedreigende genetische afwijkingen te voorkomen, werkelijk een verbetering zijn van ons mens-zijn. Neurotechnologische aanpassingen, zoals die van Iron Man met Jarvis, leveren misschien wel mooie nieuwe mogelijkheden voor de mens op als die niet in fictie maar in ons gewone leven worden toegepast, maar ik weet niet of daarmee de mens zelf echt verbeterd wordt. Biotechnologie grijpt met DNA-aanpassingen veel fundamenteeler in in de aard van de mens. Daar komen ook fundamenteelere morele vragen bij kijken over hoe ver je mag gaan – mag je bijvoorbeeld genen aanpassen om een kind te laten voldoen aan een schoonheidsideaal? – en wij mensen zijn uitstekend in staat om nieuwe morele vragen filosofisch te beantwoorden. Er staat in het alienscenario meer op het spel, maar het levert een echte verbetering van de mens op als we dat goed doen.

1